

INZICHT IN DE MOEDERTAALONTWIKKELING VIA OUDERBEVRAGING: INSTRUMENTEN VOOR DE PRAKTIJK

Ruth Deruwe^{1,2}, Charlotte Mostaert³ en Heleen Leysen³

¹ praktijk Huisartsengroep de Markgraaf, Antwerpen

² oud-student postgraduaat Meertaligheid, Thomas More, Antwerpen

³ opleiding Logopedie en Audiologie, Thomas More, Antwerpen

Als meertalige kinderen problemen vertonen in elke taal die ze leren, spreekt men over een taalontwikkelingsstoornis. Informatie over de moedertaalverwerving is dan ook cruciaal voor een logopedist. Ouders zijn hiertoe een geschikte bron van informatie. Een grondige en gestructureerde anamnese aan de hand van ouder vragenlijsten is een waardevol en noodzakelijk onderdeel van de taaldiagnostiek bij meertalige kinderen. In dit artikel worden enkele vrij beschikbare Nederlandstalige en Engelstalige instrumenten besproken en met elkaar vergeleken. De vragenlijsten bevatten onderdelen die helpen bij de differentiatie tussen een blootstellingsachterstand en een taalontwikkelingsstoornis. Zo kan een eventueel advies voor verder onderzoek of begeleiding worden gegeven. De keuze voor een specifieke vragenlijst is afhankelijk van het leeftijdsbereik, de beschikbare tijd, de taal en de onderdelen waarover de logopedist informatie wil verzamelen.

► Trefwoorden

ouder vragenlijsten, meertaligheid, moedertaalontwikkeling, taaldiagnostiek

Inleiding

Het aantal kinderen met een meertalige opvoeding neemt in de huidige maatschappij sterk toe. Volgens de meest recente data van de Vlaamse Gemeenschap over het schooljaar 2017-2018, sprak 20,5 % van de kinderen in het gewoon kleuteronderwijs en 17,7 % van de kinderen in het gewoon lager onderwijs in Vlaanderen thuis geen Nederlands (Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, 2019). In het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was dat in het gewoon kleuteronderwijs en lager onderwijs respectievelijk 74,6% en 72,7% van de schoolpopulatie. Een multiculturele samenleving met diverse talen is de nieuwe realiteit.

Taalproblemen bij meertalige kinderen

Kinderen die meertalig opgroeien kunnen net als eentalige kinderen problemen vertonen in de taalontwikkeling. Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen een taalontwikkelingsstoornis en een blootstellingsachterstand (Singer & Gerrits, 2017). Van een blootstellingsachterstand spreekt men als er een achterstand waarneembaar is in de tweede taal in combinatie met een normaal ontwikkelingsverloop in de eerste taal. Bij een taalontwikkelingsstoornis zijn er duidelijke problemen in de verschillende talen van het kind. Taalontwikkelingsstoornissen komen bij meertalige kinderen niet vaker voor dan bij eentalige kinderen (Winter, 2001). Meertaligheid is dus geen oorzakelijke fac-

tor voor een taalontwikkelingsstoornis (Blumenthal, 2011).

Omdat men rekening dient te houden met de meertalige context waarbinnen kinderen opgroeien en met de verschillende talen die het kind gebruikt, bemoeilijkt meertaligheid de diagnostiek van taalontwikkelingsstoornissen (Mostaert, De Smedt & Roeyers, 2012). Taaldiagnostiek bij meertalige kinderen kan leiden tot misdiagnoses zoals onder- en overdiagnoses (Bedore & Pena, 2008). Bij onderdiagnose wijt men de tekorten in de taal onterecht aan de meertalige opvoeding. Bij overdiagnose ziet men de tekorten als een stoornis zonder rekening te houden met het normale ontwikkelingsverloop en de specifieke kenmerken van een tweedetaalverwerving (Kohnert, 2010). Als een meertalig kind maar in één taal wordt getest, zullen de scores die het behaalt op taaltests substantieel lager liggen dan deze bij een eentalig kind (Thordardottir et al., 2006). Het is moeilijk te bepalen of deze lage resultaten kunnen worden toegeschreven aan een taalontwikkelingsstoornis dan wel aan een blootstellingsachterstand (Kohnert, 2010).

Het is daarom aanbevolen in de taaldiagnostiek bij meertalige kinderen rekening te houden met elke taal die het kind aangeboden krijgt. Dit geeft de meeste kans op een betrouwbare diagnose van een taalontwikkelingsstoornis (Paradis, 2016). Echter, gezien de diversiteit aan talen en het gebrek aan gegevens over de typische en atypische taalontwikkeling in deze verschillende talen, is direct onderzoek vaak niet mogelijk (Paradis, et al., 2010). Thordardottir (2015) raadt het gebruik van andere onderzoeksmethoden aan ter ondersteuning van het vaststellen van taalontwikkelingsstoornissen bij meertalige kinderen.

MEERTALIGHEID

Gedetailleerde ouderbevraging is hier een voorbeeld van. Ook Guitiérrez-Clellen et al. (2006) benadrukken het belang van ouderbevraging over de moedertaalverwerving. Verschillende onderzoeken tonen aan dat ouderrapportage over de taalontwikkeling van hun kinderen waardevol en betrouwbaar is. Opleidingsniveau heeft geen invloed op de betrouwbaarheid van het oordeel van ouders (Bedore et al., 2010; Callu et al., 2003). Of kinderen opgroeien binnen een één- of meertalige opvoeding, in een bepaalde taal en cultuur, met of zonder een atypische taalontwikkeling, speelt geen rol (Chiu et al., 2009; Dale, 1991; Gilger, 1992; Marchman et al., 2004). Het bevragen van ouders is dus een valide methode binnen de taaldiagnostiek van meertalige kinderen.

Factoren die de taalverwerving beïnvloeden

De duur, de frequentie, de wijze waarop, de continuïteit en de regelmaat van het **taalaanbod**, zijn bepalende factoren voor het goed verlopen van de meertalige ontwikkeling (De Houwer, 1998). Maar ook de **houding van het gezin** en van de brede omgeving tegenover de verschillende talen speelt een rol. Daarnaast zijn er kindgebonden factoren zoals **taalaanleg**, leerstijl en eigen **houding van het kind** ten opzichte van de talen. Figuur 1 geeft de samenhang weer tussen factoren die een invloed uitoefenen op de taalontwikkeling van een meertalig kind.

De beheersing van de verschillende talen wordt bepaald door deze factoren.

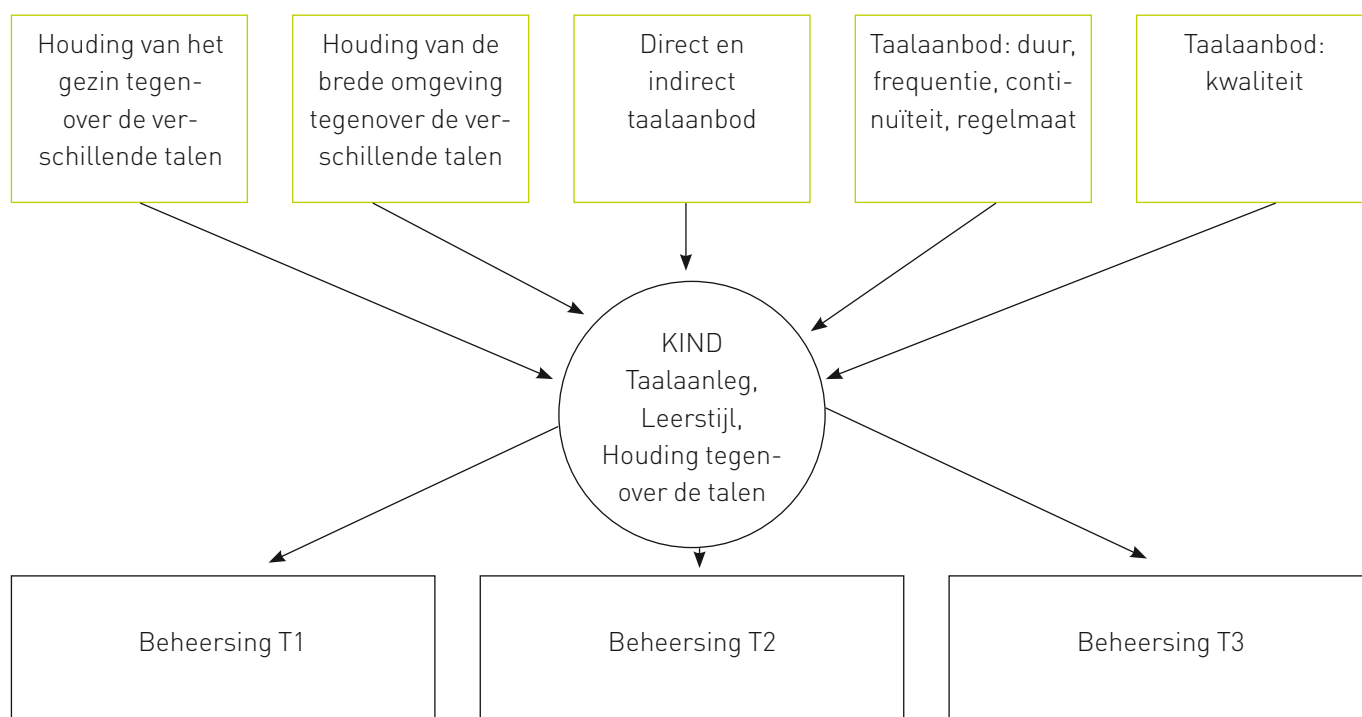
In zijn 'Interdependence Hypothesis' spreekt Cummins (1979) over een onderlinge afhankelijkheid van talen waarbij de eerste taal (T1) de basis vormt voor het ontwikkelen van de tweede (T2) en eventueel derde taal (T3). Het niveau van de taalontwikkeling en de kwaliteit en het taalaanbod in T1 zijn hierbij belangrijke factoren. Er is sprake van een gemeenschappelijk kennisreservoir van cognitieve en linguïstische vaardigheden. Het beheersingsniveau van iedere taal beïnvloedt op zijn beurt dus de beheersing van de andere talen (Julien, 2008).

Al deze factoren moeten bevroegd worden in een gedetailleerd anamnese gesprek.

Anamnese

In de eerste plaats is het belangrijk te weten in welke mate en binnen welke context het kind **taalaanbod** kreeg in de verschillende talen (Julien, 2008). Tuller (2015) benadrukt in haar onderzoek naar ouderbevraging van meertalige kinderen eveneens het belang van de kwantiteit en de kwaliteit van de taalinput. Verder geeft ze drie risicosignalen voor een taalontwikkelingsstoornis: een late start van de taalontwikkeling, familiaal voorkomen van taalproblemen en beperkte huidige taalvaardigheden.

Figuur 1. Factoren die de meertaligheid van het kind beïnvloeden (overgenomen van Julien, 2008, p. 106)

Onder een **late start van de taalontwikkeling**, verstaat men de afwezigheid van gevarieerd brabbelen op 12 maanden (Zink & Breuls, 2019), de eerste woorden spreken na een leeftijd van 18 maanden, woorden combineren tot zinnen na een leeftijd van 24 maanden en een beperkte actieve woordenschat op een leeftijd van 24 maanden (<50 woorden). Een late start van de taalontwikkeling wordt gezien als een eerste diagnostisch kenmerk voor het vaststellen van een taalontwikkelingsstoornis (Rice, 2007). Het is de sterkst bepalende factor in de taaldiagnostiek van meertalige kinderen (Paradis et al, 2010).

Het **familiaal voorkomen** van taalontwikkelingsstoornissen is een tweede sterke indicator voor de aanwezigheid van een taalontwikkelingsstoornis bij meertalige kinderen. Kinderen met taalproblemen in de familie hebben een verhoogd risico op een taalontwikkelingsstoornis. Uiteraard zal niet ieder kind met familiale aanleg een taalontwikkelingsstoornis ontwikkelen (Restrepo, 1998).

Ook de **huidige taalvaardigheid** van het kind in de moedertaal kan een indicator zijn voor een taalontwikkelingsstoornis. Evaluatie door ouders hierover zou een alternatief kunnen vormen voor direct taalonderzoek in de moedertaal. Ouderrapportage over de huidige taalvaardigheid blijkt goed bruikbaar te zijn om kinderen met een taalontwikkelingsstoornis te discrimineren van normaal ontwikkelende kinderen (Paradis et al., 2010; Restrepo, 1998). Callu et al. (2003) onderzochten de correlatie tussen ouderrapportage en de resultaten op een taaltest. Deze bleek hoog en was onafhankelijk van het opleidingsniveau van ouders. Toch staat de beoordeling van de huidige taalvaardigheid sterk onder invloed van zaken zoals taalstatus, blootstelling aan de taal en het gebruik van de taal en is hij daardoor minder betrouwbaar dan de rapportage van de vroege mijlpalen en het familiaal voorkomen (Paradis et al., 2010).

Verder zou het bevragen van **gedrag patronen en activiteitenvoorkeuren** van kinderen een idee kunnen geven over problemen in de cognitieve vaardigheden (Leonard, 1998; Kohnert & Windsor, 2004; Swisher et al., 1994), lees- of aandachtsproblemen en de aanwezigheid van frustraties in de communicatie. Er is echter veel discussie over de comorbiditeit met taalstoornissen en de klinische relevantie is beperkt (Botting et al., 2006; Catts et al., 2005; Cohen et al., 2000; Finneran et al., 2009).

Tot slot kan het belangrijk zijn om de toekomstverwachtingen van ouders en de **attitude** van ouders en kind ten aanzien van de talen thuis, na te gaan (Blumenthal & Julien, 2000). Hierdoor krijgt men informatie over de houding en

de motivatie van het kind en van de ouders om de verschillende talen te leren. Deze houding en motivatie zijn bepalend voor het verloop van de taalverwerving (Julien, 2008).

Instrumenten

Er bestaan verschillende instrumenten om ouders van meertalige kinderen te bevragen over de hierboven besproken aspecten. Tabel 1 en 2 geven respectievelijk een overzicht van enkele Nederlandstalige en Engelstalige oudervragenlijsten die vrij beschikbaar zijn.

Bespreking

De oudervragenlijsten kunnen mondeling worden afgenomen onder de vorm van een interview. Als ouders en onderzoeker onvoldoende toegang hebben tot een overeenkomstige communicatietaal, is het gebruik van een tolk aangewezen. Afhankelijk van de geletterdheid van ouders, kunnen sommige vragenlijsten ook schriftelijk worden afgenomen.

Binnen de Nederlandstalige vragenlijsten is er de **Anamnese Meertaligheid (Blumenthal & Julien, 2009)**, een vragenlijst oorspronkelijk ontwikkeld voor diagnostiek van jonge meertalige kinderen van 0-4 jaar. De vragenlijst geeft uitgebreid informatie over de taalinput van de verschillende talen van het kind. In een samenvattend besluit kan de onderzoeker beoordelen of de taalinput van de verschillende talen voldoende of onvoldoende is voor een normale taalontwikkeling in die talen. Ook de attitude van ouders, kind en omgeving ten opzichte van de betrokken talen wordt bevroegd. Dit geeft de onderzoeker een idee over de motivatie van ouders en kind om talen te leren. Informatie over activiteiten met betrekking tot taalaanbod zoals voorlezen en zingen, komt ook aan bod. Er worden in deze vragenlijst geen vragen gesteld over de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling. Ook de huidige taalbeheersing en het familiaal voorkomen van taalstoornissen wordt niet bevroegd. De vragenlijst wordt kwalitatief beoordeeld.

De Anamnese Meertaligheid (Stichting Siméa, 2016) is een meer gebruiksvriendelijke en snel af te nemen oudervragenlijst die gebaseerd werd op de Anamnese Meertaligheid (Blumenthal & Julien, 2009). Er wordt informatie verzameld over de kwaliteit en de kwantiteit van het taalaanbod in de verschillende talen, het type meertaligheid, de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling, de bezorgdheid van ouders in verband met het verloop van de taalontwikkeling, de attitude van ouders ten opzichte van de moedertaal en de huidige taalbeheersing van het kind in de verschillende talen. Ook het familiaal voorkomen van moeilijkheden in de thuistaal, wordt bevroegd. De beoordeling van deze vragenlijst is kwalitatief.

De Anamnese Meertalige Kinderen (AMK, Intervisie-werkgroep Meertalige kinderen Sig, 2006), een Vlaamse vragenlijst, wordt gebruikt in de diagnostiek van niet-schoolgaande en schoolgaande kinderen met non-verbale en verbale problemen maar kan daarnaast ook ouders en leerkrachten ondersteunen in hun taalaanpak en begeleiding. De AMK geeft voornamelijk informatie over het taalaanbod en het taalgebruik. Ook de informatie over de huidige taalbeheersing en de attitude van ouders met betrekking tot de talige eisen in de verschillende talen evenals gegevens over spelontwikkeling en de attitude van ouders ten opzichte van spel en speelgoed, komen aan bod. De vragenlijst bevat geen vragen over de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling noch over het familiaal voorkomen van taalstoornissen. Er is enkel een kwalitatieve beoordeling van deze vragenlijst.

De Anamnese Taalaanbod (Julien, 2008) verzamelt net zoals de Anamnese Meertaligheid (Blumenthal & Julien, 2009) uitgebreid informatie over het taalaanbod van het kind en zijn omgeving. Dit maakt het mogelijk een uitspraak te doen over taaldominantie en eventueel taalverlies. Er wordt geen samenvattend besluit gegeven over de taalinput. Verder wordt er aandacht besteed aan de huidige taalbeheersing van het kind en aan de attitude van ouders en kind ten aanzien van de gebruikte talen. Vragen over de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling en het familiaal voorkomen van taalstoornissen, komen niet aan bod. De beoordeling van deze vragenlijst is kwalitatief.

Binnen de niet-Nederlandstalige vragenlijsten is er de **Alberta Language and Development Questionnaire (ALDeQ, Paradis et al., 2010)**. Dit is een taal- en cultuuronafhankelijke oudervragenlijst die oorspronkelijk werd ontwikkeld in Canada voor kinderen van 4-10 jaar die Engels als tweede of derde taal leerden. Er worden vragen gesteld over volgende vier onderdelen: de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling, de huidige taalvaardigheid, gedragspatronen en activiteitenvoorkeuren en het voorkomen van spraak-/taalstoornissen en andere ontwikkelingsstoornissen in de familie. Informatie over taalaanbod en de attitude van ouders komt niet aan bod. Op basis van een totaalscore kan men een onderscheid maken tussen kinderen met en zonder taalontwikkelingsstoornis. Hierbij wordt er ook rekening gehouden met een eventueel taalverlies in de moedertaal. De interpretatie van de ALDeQ gebeurt aan de hand van zowel een kwalitatieve als kwantitatieve beoordeling. De normering is beschikbaar voor een Engelstalige populatie.

Thomas More ontwikkelde samen met KU Leuven en Vives een Nederlandstalige versie van de ALDeQ (ALDeQ-NL;

Leysen et al., 2020). Aan de hand van de totaalscore op de ALDeQ-NL kunnen successief meertalige kinderen met een taalontwikkelingsstoornis redelijk accuraat onderscheiden worden van kinderen met een typische taalontwikkeling (Leysen et al., 2020).

De Alberta Language Environment Questionnaire (ALEQ, Paradis, 2011) is een van oorsprong Engelstalige vragenlijst, ontwikkeld in Canada binnen een studie naar anderstalige nieuwkomers met diverse culturele en linguïstische achtergronden. De ALEQ is een taalafhankelijke oudervragenlijst die uitgebreid informatie verzamelt over tijdstip en duur van blootstelling aan de verschillende talen bij ouders, kind en omgeving en de talige en andere activiteiten waaraan het kind deelneemt. Ook de kwaliteit van het taalgebruik van ouders, kind en omgeving wordt in kaart gebracht. Dit maakt het mogelijk een uitspraak te doen over het taalaanbod in zowel de moedertaal als in de schooltaal. De ALEQ bevat geen vragen over de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling, noch over de huidige taalvaardigheid, het familiaal voorkomen van taalstoornissen en de attitude ten aanzien van de verschillende talen. De beoordeling van de ALEQ is zowel kwalitatief als kwantitatief met normen voor een Engelstalige populatie.

Er is een niet-genormeerde Nederlandstalige versie beschikbaar van deze oudervragenlijst.

De Questionnaire for Parents of Bilingual Children (Pa-BiQ, Tuller, 2015), is de korte versie van een langere vragenlijst, ontwikkeld door onderzoeksgroepen van COST Action IS0804, Bi-SLI in verschillende landen. De vragenlijst werd gedeeltelijk gebaseerd op de ALEQ (Paradis, 2011) en de ALDeQ (Paradis et al., 2010). De PaBiQ bevat vragen die informatie geven over de mogelijke risicofactoren in de taalontwikkeling van schoolgaande kinderen waaronder het verloop van de vroege mijlpalen, de huidige taalvaardigheid en de hoeveelheid en de kwaliteit van het taalaanbod. Ook wordt het familiaal voorkomen van taal- en leerstoornissen, de attitude ten aanzien van de verschillende talen en de activiteiten van het kind bevroegd. De beoordeling van de PaBiQ is zowel kwalitatief als kwantitatief.

Er is een niet-genormeerde Nederlandstalige versie van deze oudervragenlijst beschikbaar.

Parents of Bilingual Children: Infants and Toddlers Version (PaBiQ-IT, Gatt et al., 2015) is een aanpassing van de PaBiQ (Tuller, 2015) en de Beirut-Tours Questionnaire (Tuller & Messara, 2010). Het is een oudervragenlijst die

bruikbaar is voor het vaststellen van risicofactoren in de taalontwikkeling bij meertalige kinderen jonger dan 3 jaar. Er worden vragen gesteld over de pre- en perinatale voorgeschiedenis, de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling, de bezorgdheid van ouders omtrent de taalontwikkeling, de medische voorgeschiedenis, het tijdstip van en de hoeveelheid blootstelling aan de verschillende talen gekoppeld aan personen in de thuissituatie en in de omgeving en het familiaal voorkomen van taal- en leerstoornissen. Er worden geen vragen gesteld over de huidige taalvaardigheid, de attitude van ouders ten aanzien van de verschillende talen en de activiteiten van het kind. De PaBiQ-IT wordt enkel kwalitatief beoordeeld.

Er is een niet-genormeerde Nederlandstalige versie van de PaBiQ-IT beschikbaar.

De **Intelligibility in Context Scale (ICS; McLeod et al., 2012)**, is een korte oudervragenlijst beschikbaar in 20 talen die enkel de huidige taalvaardigheid met betrekking tot de functionele spraakverstaanbaarheid nagaat. Vragen over de vroege mijlpalen in de taalontwikkeling, de kwantiteit en kwaliteit van het taalaanbod, het familiaal voorkomen van taalstoornissen e.a., ontbreken. De ICS wordt kwantitatief beoordeeld. Er is een niet-genormeerde Nederlandstalige versie beschikbaar van de ICS. Normering voor kinderen van 4 tot 7 jaar gebeurt in het project SPEECH van Hogeschool Utrecht. (Voor meer informatie kijk op <https://www.hu.nl/onderzoek/projecten/speech-de-ernst-van-spraakontwikkelingsstoornissen>).

Praktische implicaties

Een meertalige anamnese is een eerste stap in het onderscheiden van meertalige kinderen die thuishoren in de logopedische praktijk en kinderen die mits gerichte taaladviezen buiten de logopedische praktijk ondersteund kunnen worden.

Een hulpmiddel hierbij is het gebruik van speciaal daarvoor ontwikkelde oudervragenlijsten.

Ouders zijn belangrijke personen voor het verstrekken van informatie over de taalontwikkeling. Het op een positieve manier betrekken van ouders, geeft vertrouwen en kan het begin vormen van een goede therapeutische relatie. Dit is niet anders bij ouders van meertalige kinderen. Wel kan het bij deze ouders — door de taalbarrière — een grotere uitdaging vormen. De ervaring leert dat een positieve houding ten aanzien van de moedertaal en het tonen van interesse in de thuiscultuur de ouderbetrokkenheid vergroot, zelfs met beperkte of zonder gemeenschappelijke communicatietaal.

In een later stadium verhoogt dit het succes van de logopedische therapie (De Smedt, 2012). Ouders zijn partners in het begeleiden en versterken van de mogelijkheden van hun kinderen tijdens de logopedische behandeling.

Logopedisten kunnen op basis van tabel 1 en 2 beslissen welke oudervragenlijst of combinatie van lijsten het meest geschikt is voor een bepaalde cliënt. Het al dan niet beheersen van de thuistaal van het kind, het leeftijdsbereik, de beschikbare tijd en de nood aan specifieke informatie, zal de keuze mee beïnvloeden. Om snel een idee te krijgen over de spraakverstaanbaarheid in de thuistaal, kan de ICS bijvoorbeeld al volstaan. Als meer uitgebreide informatie vereist is over het taalaanbod en de attitude van de omgeving, kan de logopedist kiezen uit een variatie aan vragenlijsten (bijvoorbeeld AMK, Anamnese Meertaligheid). In Vlaanderen wordt de AMK veruit het meest gebruikt (Leysen et al., 2019). Vanaf nu zal de ALDeQ-NL als enige Nederlandstalige vragenlijst ook een kwantitatieve score kunnen weergeven. Dit kan belangrijk zijn binnen de differentiaaldiagnostiek als de beheersing van de moedertaal niet rechtstreeks onderzocht kan worden.

Conclusie

In de taaldiagnostiek bij meertalige kinderen is het essentieel om de moedertaalverwerving in kaart te brengen. Via ouderbevraging kan er op een gestructureerde manier informatie over het taalaanbod, vroege mijlpalen, familiaal voorkomen, huidige taalbeheersing en de attitude van het gezin en de omgeving ten aanzien van de verschillende talen verzameld worden. Deze informatie helpt in het differentiëren tussen een blootstellingsachterstand en een taalontwikkelingsstoornis en is dus onmisbaar in de logopedische praktijk. Uiteraard volstaat ouderbevraging niet om een diagnose te stellen en zal het altijd in combinatie met verder taalonderzoek in het Nederlands en de moedertaal moeten gebeuren.

Referenties

- Bedore D. (2008). Assessment of bilingual children for identification of language impairment: Current findings and implications for practice. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 11(1), 1-29.
- Bedore, L.M., Peña, E.D., Joyner, D. & Macken, C. (2010). Parent and teacher rating of bilingual language proficiency and language development concerns. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 14(5), 489-511.
- Blumenthal, M., & Julien, M. M. R. (2000). Geen diagnose zonder anamnese meertaligheid. *Logopedie en Foniatrie*, 1, 13-17.
- Blumenthal, M. (2009). Meertalige ontwikkeling. Adviezen over meertalige opvoeding bij een auditief/communicatieve beperking. Leuven: Acco.

- Blumenthal, M. (2011). Richtlijn multidisciplinaire (spraak- en taal)diagnostiek van meertalige kinderen. Nederland: Koninklijke Kentalis.
- Botting, N., Simkin, Z., & Conti-Ramsden, G. (2006). Associated reading skills in children with a history of specific language impairment. *Reading and Writing*, 19, 77-98.
- Callu, D., Jacquier-Roux, M., Cusin, F., Giannopulu, I & Dellatolas, G. (2003). Pertinence du repérage par les parents des retards de langage chez l'enfant entre quatre et six ans. *Archives de pédiatrie*, 10, 1061-1067.
- Catts, H., Adolf, S., Hogan, T., & Weismer, S. E. (2005). Are specific language impairment and dyslexia distinct disorders? *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 48, 1378-1396.
- Chiu, S. N., van Hasselt, C. A., & Tong, M. (2009). The accuracy of parent and teacher reports in assessing the vocabulary knowledge of Chinese children with hearing impairment. *Language, Speech & Hearing Services in Schools*, 40(1), 31-45.
- Cohen, N., Vallance, D., Barwick, M., Im, N., Menna, R., Horodezky, N., et al. (2000). The interface between ADHD and language impairment: An examination of language, achievement, and cognitive processing. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 353-362.
- Cummins, J. (1979). Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of Educational Research*, 49(2), 222-251.
- Dale, P. S. (1991). The validity of a parent report measure of vocabulary and syntax at 24 months. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 34, 565-571.
- De Houwer, A., (1998). Taalontwikkeling bij meertalige kinderen. In Peters, H. F. M. (ed.) *Handboek Stem-, Spraak- en Taalpathologie*, (1-20). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- De Smedt, H. (2012). Meertalige kinderen met taalproblemen: nood aan een geïntegreerde en kindgerichte aanpak. *Caleidoscoop/VCLB-service*, 26 (1), 6-14.
- Finneran, D., Francis, A., & Leonard, L. (2009). Sustained attention in children with specific language impairment. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 52, 915-929.
- Gatt, D., O'Toole, C. & Haman, E. (2015). Using parent report to assess early lexical production in children exposed to more than one language. In Armon-Lotem, S., de Jong, J. & Meir, N. (eds.), *Assessing multilingual children: Disentangling bilingualism from language impairment*. Bristol, UK: Multilingual Matters, pp. 149-193.
- Gilger, J. (1992). Using self-report and parental-report survey data to assess past and present academic achievement of adults and children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 13, 235-256.
- Gutiérrez-Clellen, V., Restrepo, A. & Simon-Cerejido, G. (2006). Evaluating the discriminant accuracy of a grammatical measure with Spanish-speaking children. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 49, 1209-1223.
- Intervisiewerkgroep Meertalige kinderen Sig (2006). *Anamnese Meertalige Kinderen*. Destelbergen: Sig. Geraadpleegd via http://www.sig-net.be/nl/publicaties/anamnese-meertalige-kinderen-amk_74
- Julien, M. M. R., (2008). *Taalstoornissen bij meertalige kinderen*. Diagnose en behandeling. Amsterdam: Pearson.
- Kohnert, K. & Windsor, J. (2004). The search for common ground: Part II. Nonlinguistic performance by linguistically diverse learners. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 47, 891-903.
- Kohnert, K. (2010). Bilingual children with primary language impairment: Issues, evidence and implications for clinical actions. *Journal of Communication Disorders* 49(6), 456-473.
- Leonard, L. (1998). *Children with specific language impairment*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Leysen, H., Mostaert, M. & Paul, N. (2019). Taaldiagnostiek bij meertalige kinderen in de praktijk: Een bevraging bij logopedisten. *Logopedie*, 33(3), 13-24.
- Leysen, H., Mostaert, C., Patteuw T., Roeyers, H., Van Den Heuvel, E., & Zink, I. (2020). ALDeQ-NL, dé Nederlandstalige oudervragenlijst voor moedertaalonderzoek. *Logopedie*, 33(4), 38-39.
- Marchman, V. A., Martinèz-Sussman, C., & Dale, P. S. (2004). The language-specific nature of grammatical development: Evidence from bilingual language learners. *Developmental Science*, 7(2), 212-224.
- McLeod, S., Harrison, J. L. & McCormack, J. (2012). The Intelligibility in context scale: Validity and reliability of a subjective rating measure. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 55, 648-656.
- Mostaert, C., De Smedt, H., & Roeyers, H. (2012). Diagnostiek van taalstoornissen bij meertalige kinderen. *Signaal* 79, 21(2), 4-11.
- Paradis, J. (2011). Individual differences in child English second language acquisition: Comparing child-internal and child-external factors. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 1(3), 213-237.
- Paradis, J. (2016). The development of English as a second language with and without specific language impairment: Clinical implications. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 59,(1), 171-182.
- Paradis, J., Emmerzael, K., & Sorenson Duncan, T. (2010). Assessment of English language learners: Using parent report on first language development. *Journal of Communication Disorders*, 43(6), 474-497.
- Restrepo, A. (1998). Identifiers of predominately Spanish-speaking children with language impairment. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 41, 1398-1411.
- Rice, M. L. (2007). Children with specific language impairment: Bridging the developmental and genetic perspectives. In Hoff, E. & Shatz, M. (eds). *Handbook of Language Development* (411-31). Malden MA: Blackwell.
- Singer, I., & Gerrits, E. (2017). Taalinput en taalontwikkelingsstoornissen. In: Gerrits, E., Beers, M., Bruinsma, G., & Singer, I. (red.). *Handboek taalontwikkelingsstoornissen*. (pp. 40-52). Bussum: Uitgeverij Coutinho.

MEERTALIGHEID

Stichting Simea (2016). Handreiking Meertaligheid TOS. Geraadpleegd via www.simea.nl/dossiers/si166289-simea-handreiking-meertaligheid-tos.pdf

Swisher, L., Plante, E., & Lowell, S. (1994). Nonlinguistic deficits of children with language disorders complicate the interpretation of their non-verbal IQ scores. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 25, 235-240.

Thordardottir, E., Rothenberg, A., Rivard, M. E., & Naves, R. (2006). Bilingual assessment:

Can overall proficiency be estimated from separate measurement of two languages? *Journal of Multilingual Communication Disorders*, 4(1), 1-21.

Thordardottir, E. (2015). Proposed diagnostic procedures for use in bilingual and cross-linguistic contexts, in Armon-Lotem, S., de Jong, J. & Meir, N. (eds.), *Assessing multilingual children: Disentangling bilingualism from language impairment*. Bristol, UK: Multilingual Matters, pp. 250-272.

Tuller, L. & Messara, C. (2010). Beirut-Tours Questionnaire. Geraadpleegd via <http://www.bi-sli.org>

Tuller, L. (2015). Clinical use of parental questionnaires in multilingual contexts. In Armon-Lotem, S. & de Jong, J. (eds.), *Methods for assessing multilingual children: Disentangling bilingualism from Language*

Impairment (301-330). Bristol, UK: Multilingual Matters.

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (2019). Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2017-2018. Geraadpleegd via <https://www.statistiekvlaanderen.be/leerlingenkenmerken-0>

Winter, K. (2001). Numbers of bilingual children in speech and language therapy: Theory and practice of measuring their representation. *The International Journal of Bilingualism*, 5(4), 465-495.

Zink, I. & Breuls, M., 2019. *Ontwikkelingsdysfasie. Een stoornis die meer aandacht dan namen verdient*. Antwerpen: Garant.

Correspondentieadres

Ruth Deruwe

Markgravelei 51

2018 Antwerpen

+32 496 96 73 76

ruth.deruwe@icloud.com

MEERTALIGHEID

Tabel 1. Overzicht Nederlandstalige oudervragenlijsten.

Titel Auteur(s) Publicatiedatum	ALDe0-NL Leysen et al. 2020	Anamnese Meertaligheid Blumenthal & Julien 2009	Anamnese Meertaligheid Stichting Siméa 2016	Anamnese Meertalige Kinderen (AMK) Intervisiewerkgroep Meer- talige kinderen Sig 2006	Anamnese Taalaanbod Julien 2008
Beschikbaar in andere talen	Binnenkort	Nee	Nee	Ja	Nee
Leeftijdsbereik	Kleuters en lagere schoolkinderen	0-4 jaar	Niet vermeld	Niet vermeld	Niet vermeld
Afnamewijze					
- Mondeling		X		X	X
- Schriftelijk	X			X	
Aantal pagina's	4	5	3	10	5
Inhoud					
- Taalaanbod		X		X	X
- Vroege mijlpalen	X		X		
- Familiaal voorkomen	X		X		X
- Huidige taalvaardigheden	X		X		X
- Attitude ouders en kind		X		X	X
- Gedrag en activiteiten	X			X	X
Interpretatie					
- Kwalitatief	X		X	X	X
- Kwantitatief	X				
Link	https://www.taalbrug.be/beschikbaar-materiaal/oudervragenlijst	https://www.acco.be/nl/items/9789033476655/Meertalige-ontwikkeling Downloads: bijlages	http://www.simea.nl/dossiers/si166289-simea-handreiking-meertaligheid-tos.pdf	https://www.sig-net.be/nl/publicaties/anamnese-meertalige-kinderen-amk_74.aspx	https://www.clinica-babilonica.eu/bijlagen-downloaden/

Tabel 2. Overzicht Engelstalige ouder vragenlijsten.

Titel Auteur(s) Publicatiedatum	ALDeQ	ALEQ	PaBIQ	PaBIQ-IT	ICS
Beschikbaar in het Nederlands	Ja, aangepaste versie ALDeQ-NL	Nee	Ja (niet genormeerd)	Ja (niet genormeerd)	Ja (niet genormeerd)
Beschikbaar in andere talen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Leeftijdsbereik	Kleuters en lagere schoolkinderen	Schoolgaande kinderen	Schoolgaande kinderen	< 3 jaar	Tweetalige versies Voorschoolse leeftijd
Afnamewijze					
- Mondeling	X	X	X	X	X
- Schriftelijk		X	X	X	X
Aantal pagina's	6	11	12	5	1
Inhoud					
- Taalaanbod		X	X	X	
- Vroege mijlpalen	X		X	X	
- Familiaal voorkomen	X		X	X	
- Huidige taalvaardigheden	X		X		X
- Attitude ouders en kind			X		
- Gedrag en activiteiten	X		X		
Interpretatie					
- Kwalitatief	X	X	X	X	X
- Kwantitatief	X	X	X	X	X
Link	https://cloudfront.ualberta.ca/-/media/arts/departments-institutes-and-centres/linguistics/ches/documents/aldeq.pdf	https://cloudfront.ualberta.ca/-/media/arts/departments-institutes-and-centres/linguistics/ches/documents/aleq-26mar2010.pdf	https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/315317/Masterthesis%20Binnendijk%2C%20HM-4180305.pdf?sequence=2&isAllowed=y (Nederlandstalig)	https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/315317/Masterthesis%20Binnendijk%2C%20HM-4180305.pdf?sequence=2&isAllowed=y	https://cdn.csu.edu.au/_data/assets/pdf_file/0005/569147/ICS-Dutch.pdf